Aalto-yliopisto
Aalto-universitetet
Aalto University

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta HE 51/2024 vp

Sivistysvaliokunta 29.5.2024 Minna Mäkitalo

Esityksen vaikutukset

- Esitys yliopistolain muuttamisesta lisää yliopistoihin kohdistuvaa sääntelyä.
- Korkeakoulujen perusrahoitusta vähennetään EU- ja ETA-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden lukuvuosimaksujen vähimmäismäärän korottamisen vuoksi etupainotteisesti niin, että vuonna 2027 leikkaus nousee 20 miljoonaan euroon. Koulutustason nostamiseen tarvittava koulutuskapasiteetti ei siis vahvistu.
- Globaaleilla koulutusmarkkinoilla lukuvuosimaksujen taso määrittyy kysynnän, tarjonnan ja opiskelijoille tarjottavan palvelukokonaisuuden pohjalta.
- Esityksessä lukuvuosimaksun vähimmäistasoa määrittävät lukuvuosimaksuvelvollisille opiskelijoille järjestettävän koulutuksen kustannukset, joihin vaikuttavat merkittävästi yliopiston koulutusalat.
- *Käytännössä muutokset voivat johtaa epäoptimaaliseen tilanteeseen Suomen työvoimatarpeen ja kansainvälisten osaajien Suomeen työllistymisen näkökulmista*.

Paikan vastaanottaneet aloittain: yliopiston alempi ja ylempi korkeakoulututkinto, kansalaisuus muu kuin EU- tai ETA-maa (Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen)

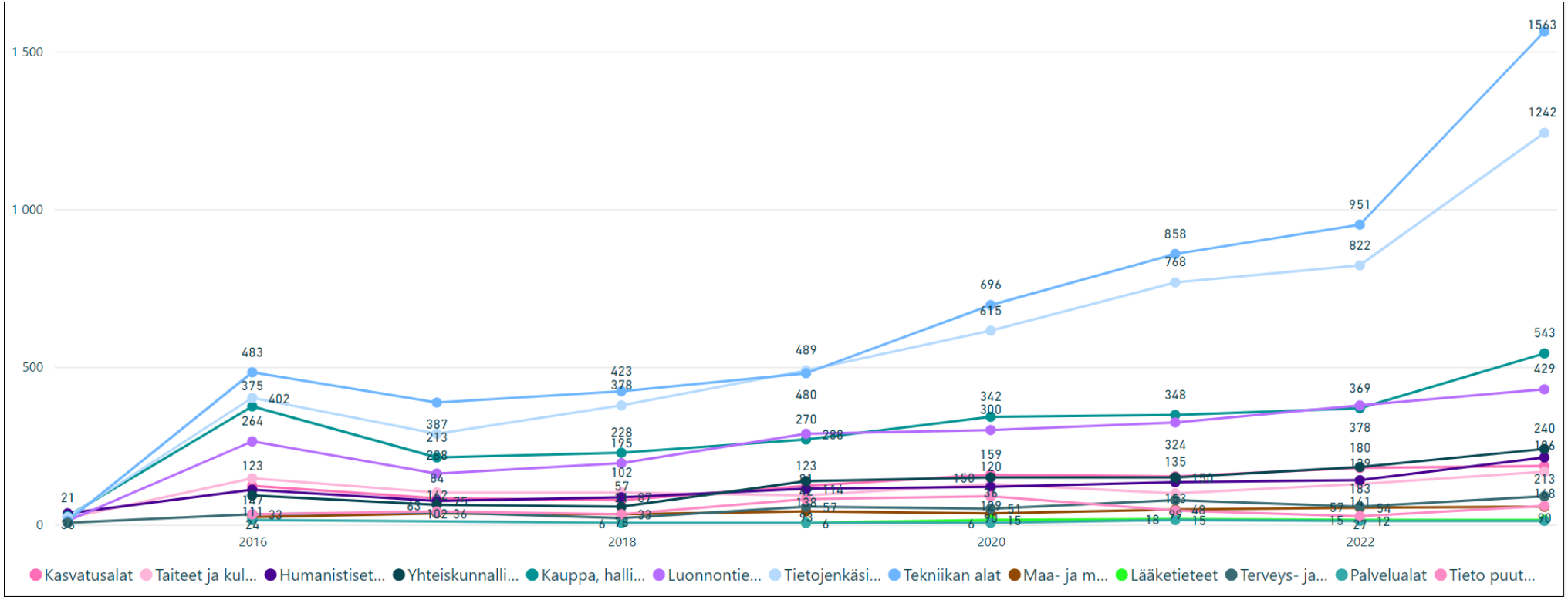

Hakemusmaksu

- Hakemusmaksun arvioidaan vähentävän sellaisia hakemuksia, joilla ei ole tosiasiallista mahdollisuutta tulla valituiksi. Korkeakoulujen tarpeettoman hallinnollisen työmäärän vähentäminen opiskelijavalinnoissa on kannatettavaa.
- Opetushallituksen perimän hakemusmaksun maksaminen olisi edellytys hakemuksen käsittelemiselle opiskelijavalinnassa, mutta esitetty prosessi mahdollistaa virheet hakemusmaksuissa
  - Tietopyyntö hakemusmaksun vapautuksen perusteesta tehtäisiin Maahanmuuttovirastolle vasta, kun hakemukset ovat korkeakoulujen käsiteltävänä
- Ratkaisu virheiden estämiseksi on täsmentää lain esitöissä, että *hakemusmaksun perivä Opetushallitus tarkastaa maksuvapautuksen perusteen Maahanmuuttovirastolta ennen hakemusten siirtymistä korkeakoulujen käsiteltäväksi*.
  - Virheelliset hakemusmaksut huomattaisiin ennen hakemusten käsittelyä
  - Tarkastaminen yhden tahon toimesta varmistaisi lain yhdenmukaisen tulkinnan
  - Maahanmuuttovirasto käsittelisi samaa hakijaa koskevan tietopyynnön ainoastaan kerran, koska poikkeukset hakemusmaksuun ja lukuvuosimaksuun ovat yhtenevät.

A!

Lukuvuosimaksujen kiertäminen

- Tietopohja on puutteellinen yliopistokentästä
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n kysely on tehty ammattikorkeakouluille (HE s. 12-13)
- Lakimuutoksen perustelu johdonmukaisuussyillä ei ole johdonmukaista
- Ehdotettu muutos kohdistuu jo Suomessa asuviin hakijoihin, ei ainoastaan opintojen aikana tehtäviin lukuvuosimaksuvapautuksiin
- Aalto-yliopistossa suurin osa lakisääteisistä maksuvapautuksista tehdään opiskelijavalinnan yhteydessä. Opintojen aikana myönnettävien lukuvuosimaksuvapautusten määrä on pysynyt tasaisena.
- Esitetty muutos opiskelijan tai hänen perheenjäsenensä oleskelulupahistoriaan perustuvista maksuvapautuksista on merkittävästi vähemmän selkeä verrattuna vaihtoehtoon, jossa maksuista vapautettuja olisivat muun kuin opiskeluun perustuvan jatkuvan oleskeluluvan haltijat, joiden lupa on myönnetty ennen kyseisen tutkinnon opiskeluoikeuden alkamispäivämäärää (HE s. 27). Käytännössä selkeys vähentäisi hallinnollista työtä ja mahdollisuutta virheellisiin tulkintoihin.

Apurahat ja muut toimenpiteet opiskelijoiden insentivoimiseen

- Esityksessä vuosittaisen lukuvuosimaksutuoton tulee kattaa koulutuksen kustannusten lisäksi apurahat.
  - Lukuvuosimaksuvelvollisten opiskelijoiden tukemiseen kohdennetuista yliopiston ulkopuolisista lähteistä peräisin olevista lahjoituksista tai avustuksista maksettavia apurahoja ja avustuksia ei huomioida, mikä on yliopistolain periaatteiden mukaista ja kannatettavaa.
- Apurahat myönnetään akateemisesti parhaiksi arvioiduille hakijoille ja ulkomaiset yliopistot toimivat vastaavalla tavalla. On todennäköistä, että apurahojen vähentäminen vaikuttaa kansainvälisten opiskelijoiden määrään ja/tai parhaiden hakijoiden houkutteluun Suomeen.
- Opiskelijoiden insentivointi voi olla hyvin merkittävää ja oikea ajoitus toimenpiteille on samalla, kun lukuvuosimaksu- ja apurahajärjestelmään tehdään merkittäviä muutoksia.

Seuranta

- Esitettyjen lakimuutosten vaikutusten arviointi edellyttää korkeakoulujen asiantuntemusta, joten Aalto-yliopisto ehdottaa lain esitöissä s. 55 täsmennettävän, että *seurantaa varten nimetään työryhmä, jonka tehtävänä on seurata ja arvioida esitettyjen muutosten vaikutuksia kansainvälisten opiskelijoiden määrään, maahan jäämiseen, suomalaisen korkeakoulutuksen hinnoitteluun ja alakohtaisten koulutusmäärien kehitykseen. Seurantaryhmään nimetään ainakin korkeakoulujen ja opiskelijajärjestöjen edustajat sekä tutkijajäseniä.*
- Esitettyjen lakimuutosten vaikutusten seurannassa opiskelijaksi valittuja keskeisempi mittari olisi paikan vastaanottaneiden tai läsnäolevaksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrä.
- Hakijamäärät eivät tule olemaan suoraan vertailtavissa, sillä hakemusmaksulla tavoitellaan tarpeettomien hakemusten poisjääntiä.

Kiitos
aalto.fi